

Ehdotus A 2020/UVN
Käsittelijä Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Mietintö, joka koskee jäsenehdotusta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden puolesta tehtävistä pohjoismaisista toimista

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että laaditaan tasa-arvoa koskeva pohjoismainen valkoinen kirja, jossa koostetaan ja kehitetään pohjoismaista tasa-arvopolitiikkaa ja olemassa olevaa tutkimustietoa.

Taustaa

Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen suhtaudutaan aiempaa nuivemmin eri puolilla maailmaa. Presidentti Trumpin hallinto on hyökännyt tyttöjen ja naisten seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia vastaan, eikä Eurooppakaan ole säästynyt anti-gender-politiikalta.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat pohjoismaisen mallin kulmakiviä. Ne ovat osa pohjoismaista arvopohjaa ja siivittävät maidemme taloudellista ja yhteiskunnallista menestystä. Globaalisti lisääntymisterveydellä on merkitystä myös strategisesti ja turvallisuuden kannalta.

Pohjoismaiden omaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä säätelevät sekä pohjoismaiset että kansalliset strategiat ja suunnitelmat. Voimassa olevan [tasa-arvo- ja LGBTI-alan pohjoismaisen yhteistyöohjelman 2025–2030](#)¹ esipuheessa todetaan näin: ”Pohjoismaat puolustavat yhtenä rintamana tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kaikkien ihmisten yhtäläistä arvoa, kun LGBTI-ihmisten tasa-arvoa ja yhtäläisiä oikeuksia kyseenalaistetaan eri puolilla maailmaa. Ihmisoikeuksia ei voi pitää itsestäänselvinä, vaan meidän on puolustettava niitä edistysaskelia, joita Pohjolassa on otettu.”

Samaa logiikkaa heijastelee myös [Pohjoismaiden neuvoston kansainvälinen strategia 2023–2030](#)², jonka mukaan neuvosto haluaa

”pyrkä tuomaan demokratian, oikeusvaltioperiaatteen, yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeudet kansainvälisen asialistan kärkeen. Pohjoismaiden tulee johtaa torjuntatyötä, jota

¹ <https://www.norden.org/sv/publication/nordiska-ministerradets-samarbets-program-jamstalldhet-och-lgbti-2025-2030>

² <https://www.norden.org/sv/publication/nordiska-radets-internationella-strategi>



tehdään ääriliikhehdinnän, antidemokraattisten asenteiden, rasismien ja kaikenlaisen muun vihan ja syrjinnän estämiseksi – myös digitaalisilla alustoilla.

kiinnittää erityishuomiota kaikkiin oikeuksiin, jotka liittyvät lapsiin, naisiin ja heidän seksuaali- ja lisääntymisterveyteensä, lgbt-tematiikkaan, vammaisiin ihmisiin ja alkuperäiskansoihin.

pyrkii edistämään tyttöjen ja naisten itsemääräämisoikeutta aborttiin.”

Ursula von der Leyenin johtama EU-komissio on ryhtynyt laatimaan Euroopan unionin uutta tasa-arvostrategiaa, joka tulee Euroopan parlamentin käsittelyyn vuoden 2026 alussa. Komission suunnitelmassa on myös esittää kuluva toimikauden aikana uusi LGBTI-strategia.

Keskiryhmä katsoo, että on tullut aika määritellä pohjoismaisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön standardit niin Euroopassa kuin maailmanlaajuisestikin. Pohjoismainen valkoinen kirja on selkein tapa tuoda esiin pohjoismaisia pyrkimyksiä.

Ehdotamme, että pohjoismaiseen valkoiseen kirjaan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sisällytetään seuraavat keskeiset teemat:

1. Aborttia koskeva itsemääräämisoikeus (osana EU:n perusoikeuskirjaa)
2. Suostumus ja raiskaus
3. Naisiin kohdistuva väkivalta, naisiin kohdistuvan väkivallan ja naisiin kohdistuvien rikosten tunnistamista koskevan eurooppalaisen lainsäädännön tarkistaminen
4. Naistentauteja koskeva terveysstrategia
5. Vanhempainvapaata koskevat hyvät käytännöt
6. Naisten oikeuksia ja seksuaalioikeuksia edistävälle järjestöille annettava tuki
7. Samasta työstä sama palkka, palkka-avoimuus
8. Lasten oikeudet, erityisesti tyttöjen koulutus ja turvallisuus
9. Vammaisten oikeudet
10. Alkuperäiskansojen oikeudet, erityisesti saamelaisten kielet ja kulttuuri
11. Digitaalisen väkivallan ja verkkohäirinnän ehkäiseminen sekä maskuliinisia ja feminiinisiä stereotyyppioita vahvistavan hybridi vaikuttamisen torjuminen
12. Tasa-arvon ja kestävä kehityksen kytkös osana Agenda 2030:tä
13. Kaikkien oikeus seksuaalikasvatukseen ja seksuaali- ja lisääntymisterveyttä koskevaan tietoon



Valiokunnan näkemykset

Valiokunta korostaa ehdotuksen tärkeyttä, sillä nämä teemat ovat globaalisti ahtaalla ja Pohjoismaiden tulisi vaalia niitä. Ehdotus tarjoaa tilaisuuden esitellä tasa-arvoon liittyviä yhteispohjoismaisia arvoja sekä Pohjoismaissa että kansainvälisesti.

Valiokunta toivoo, että edellä mainittujen teemojen käsittelyssä tarkastellaan kaikkia yhteiskuntaryhmiä, ja on erityisen tyytyväinen siihen, että alkuperäiskansat on mainittu erikseen. Valiokunta korostaa, että tasa-arvo koskee sekä miesten että naisten tasa-arvoa.

Tukholmassa 28. lokakuuta 2025

Kari Sofie Bjørnsen (H)

Eva Biaudet (r.)

Eva Lindh (S)

Ronny Aukrust (A)

Joakim Myklebost Tangen (FrP)

Søren Søndergaard (ALT)

Maaret Castrén (kok.)

Hans Edvard Askjer (KrP)

Kristine Løfshus Solli (A)

Nina Fellman (sd)

Helge André Njåstad (FrP)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

VARAUMA

Vapaa Pohjola voi antaa tukensa monille kohdille, jotka sisältyvät valkoista kirjaa koskevaan esitykseen. Katsomme kuitenkin, että siinä painotetaan liian yksiselitteisesti naisia eikä oteta huomioon sitä tosiasiaa, että myös miehet jäävät tasa-arvokeskustelussa huomiotta monilla osa-alueilla.

Tämä koskee itsemurhatilastoja, päihteiden väärinkäyttöä, asunnottomuutta ja riskiä joutua väkivallan uhriksi. On totta, että enemmistö rikoksentehtäjistä on miehiä, mutta niin on myös suurin osa uhreista.

Vapaa Pohjola katsoo lisäksi, että ehdotuksesta puuttuu etninen ja uskonnollinen ulottuvuus suhteessa muista kulttuureista tuleviin naisiin, jotka ovat saapuneet Pohjoismaihin maahanmuuttajina ja jotka eivät useinkaan nauti samoja oikeuksia kuin muut naiset.

Vapaa Pohjola olisi halunnut ottaa mukaan myös miehiä koskevia kysymyksiä, mutta näin ei tapahtunut. Tämän vuoksi Vapaa Pohjola ei voi tukea ehdotusta.

Vapaa Pohjola ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto ei jatka ehdotuksen käsittelyä.

Tukholmassa 29. lokakuuta 2025



Pia Sillanpää (ps.)